DOMSTOLENS KENDELSE (Femte Afdeling)

7. april 2011*

I sag C-519/09,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Arbeitsgericht Wuppertal (Tyskland) ved afgørelse af 19. november 2009, indgået til Domstolen den 14. december 2009, i sagen:

Dieter May

mod

AOK Rheinland/Hamburg — Die Gesundheitskasse,

har

DOMSTOLEN (Femte Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, J.-J. Kasel, og dommerne E. Levits (refererende dommer) og M. Safjan,

generaladvokat: V. Trstenjak
justitssekretær: A. Calot Escobar,

* Processprog: tysk.

idet Domstolen har til hensigt at træffe afgørelse ved begrundet kendelse i henhold til procesreglementets artikel 104, stk. 3, første afsnit,

og efter at have hørt generaladvokaten,

afsagt følgende

Kendelse

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 7 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2003/88/EF af 4. november 2003 om visse aspekter i forbindelse med tilrettelæggelse af arbejdstiden (EUT L 299, s. 9).

2 Denne anmodning er blevet fremsat inden for rammerne af en retssag mellem Dieter May og hans tidligere arbejdsgiver AOK Rheinland/Hamburg — Die Gesundheitskasse [en lokal sygekasse under den almindelige sygesikring i Rheinland/Hamborg (herefter »AOK«)] vedrørende betaling af en økonomisk godtgørelse for visse årlige feriedage med løn, som han ikke har kunnet afholde i løbet af 2006 og 2007.

Retsforskrifter

EU-retlige forskrifter

3 I artikel 1 i direktiv 2003/88 er følgende fastsat:

»Formål og anvendelsesområde

1. Dette direktiv indeholder minimumsforskrifter for sikkerhed og sundhed i forbindelse med tilrettelæggelse af arbejdstiden.

2. Dette direktiv finder anvendelse på:

a) de minimale […] årlige ferier […]

[…]

3. Dette direktiv finder anvendelse på alle former for private og offentlige aktiviteter som defineret i artikel 2 i [Rådets] direktiv 89/391/EØF [af 12.6.1989 om iværksættelse af foranstaltninger til forbedring af arbejdstagernes sikkerhed og sundhed under arbejdet (EFT L 183, s. 1)], jf. dog nærværende direktivs artikel 14, 17, 18 og 19.

[…]«

4 Direktivets artikel 7 har følgende ordlyd:

»Årlig ferie

1. Medlemsstaterne træffer de nødvendige foranstaltninger for at sikre, at alle arbejdstagere får en årlig betalt ferie af mindst fire ugers varighed i overensstemmelse med de kriterier for opnåelse og tildeling heraf, som er fastsat i national lovgivning og/eller praksis.

2. Den minimale årlige betalte ferieperiode kan ikke erstattes med en finansiel godtgørelse, medmindre arbejdsforholdet ophører.«

5 I artikel 17 i direktiv 2003/88 er der fastsat en mulighed for, at medlemslandene kan fravige visse bestemmelser i dette direktiv. Der er ikke adgang til at fravige direktivets artikel 7.

6 Anvendelsesområdet for direktiv 83/391 defineres i direktivets artikel 2, hvortil der henvises i artikel 1, stk. 3, i direktiv 2003/88. Nævnte artikel 2 har følgende ordlyd:

»1. Dette direktiv finder anvendelse på alle former for private og offentlige aktiviteter (industri, landbrug, handel, administration, tjenesteydelser, undervisning, kulturel virksomhed, fritidsbeskæftigelse osv.).

2. Dette direktiv finder ikke anvendelse, når særlige forhold i tilknytning til visse specifikke aktiviteter i den offentlige tjeneste, f.eks. i de væbnede styrker eller inden for politiet, eller til visse specifikke aktiviteter i civilbeskyttelsestjenesterne på afgørende vis taler imod dets anvendelse.

[…]«

Nationale bestemmelser

7 Forskrifterne for den årlige ferie for tjenestemænd i delstaten Nordrhein-Westfalen [Verordnung über den Erholungsurlaub der Beamtinnen und Beamten und Richterinnen und Richter im Lande Nordrhein Westfalen — Erholungsurlaubsverordnung, i dennes affattelse af 14.9.1993 (herefter »EUV«)] bestemmer i § 8:

»Den årlige ferie skal så vidt muligt afholdes fuldt ud i løbet af ferieåret. Ferien kan efter ønske opdeles, dog bør det normalt undgås at opdele ferien i mere end to dele.

Ferie, der ikke er afholdt inden for en periode på ni måneder efter ferieårets afslutning, bortfalder. [I tilfælde af, at tjenesteforholdet påbegyndes eller afsluttes i løbet af ferieåret] […] bortfalder ferien først ved udløbet af det efterfølgende år.«

8 Tjenesteordningen for funktionærer i AOK Rheinland (Dienstordnung für die Angestellten der AOK Rheinland) i dens affattelse af 1. januar 1999 bestemmer i § 20, stk. 1:

»Såfremt andet ikke er fastsat ved særlige lovbestemmelser eller ved denne tjenesteordning, gælder de til enhver tid gældende bestemmelser for delstatsansatte tjenestemænd på tilsvarende vis eller analogt for funktionærer eller pensionsmodtagere vedrørende:

[…]

f) ferie.«

Tvisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

9 Dieter May var ansat ved AOK fra den 1. april 1966 til den 31. marts 2009. Fra den 24. april 2006 og indtil han fratrådte sin stilling, var han i vidt omfang uarbejdsdygtig som følge af sygdom.

10 Dieter May afholdt sin årlige betalte ferie i 2008 og 2009.

11 I sit søgsmål for Arbeitsgericht Wuppertal har Dieter May nedlagt påstand om betaling af en økonomisk godtgørelse for 11 årlige feriedage i 2006 og 28 årlige feriedage i 2007, da han ikke kunne afholde ferien.

12 AOK har nedlagt påstand om frifindelse. Efter sygekassens opfattelse gælder det, at en funktionær (»Angestellter«) ved en sygekasse i delstaten Nordrhein-Westfalen, der er underlagt en tjenesteordning (»Dienstordnung«), aflønnes og følgelig modtager godtgørelser som en tjenestemand i denne delstat, der efter national lovgivning ikke har krav på økonomisk godtgørelse for årlig ferie ved arbejdsforholdets ophør.

13 Den forelæggende ret finder, at et sådant krav på en økonomisk godtgørelse for årlig ferie kan udledes af artikel 7, stk. 1 og 2, i direktiv 2003/88, såfremt begrebet »arbejdstager«, der anvendes dér, ligeledes omfatter en funktionær, der er underlagt en tjenesteordning som den, der finder anvendelse på sagsøgeren i hovedsagen.

14 I denne sammenhæng har Arbeitsgericht Wuppertal besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Omfatter begrebet »arbejdstager« i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i artikel 7, stk. 1 og 2, i direktiv 2003/88/EF […], også en ansat i henhold til en tjenesteordning (Dienstordnungsangestellter) i et offentligretligt organ, hvis autonome vedtægter, som er fastsat med hjemmel i forbundsretten […], for så vidt angår disse ansattes krav på årlig ferie indeholder en henvisning til de for tjenestemænd gældende regler […] [i delstaten Nordrhein-Westfalen]?«

Om det præjudicielle spørgsmål

15 I henhold til procesreglementets artikel 104, stk. 3, første afsnit, kan Domstolen, såfremt besvarelsen af et præjudicielt spørgsmål klart kan udledes af retspraksis, efter at have hørt generaladvokaten træffe afgørelse ved begrundet kendelse under henvisning til den pågældende retspraksis.

16 Denne bestemmelse skal bringes i anvendelse i denne sag.

17 Med sit spørgsmål har den forelæggende ret nærmere bestemt spurgt, om begrebet »arbejdstager« i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i artikel 7 i direktiv 2003/88, omfatter en person, der er ansat i et offentligretligt organ inden for det sociale sikringsområde, og som bl.a. med hensyn til retten til årlig betalt ferie er underlagt de bestemmelser, der finder anvendelse på tjenestemænd.

18 Herved bemærkes indledningsvis, at det fremgår af artikel 1, stk. 3, i direktiv 2003/88, sammenholdt med artikel 2 i direktiv 89/391, hvortil førstnævnte bestemmelse henviser, at disse direktiver finder anvendelse på alle former for private og offentlige aktiviteter med henblik på forbedring af arbejdstagernes sikkerhed og sundhed under arbejdet og med henblik på at regulere visse aspekter i forbindelse med tilrettelæggelse af deres arbejdstid.

19 Domstolen har således allerede fastslået, at anvendelsesområdet for direktiv 89/391 skal defineres bredt med den virkning, at de undtagelser til direktivets anvendelsesområde, der er fastsat i artikel 2, stk. 2, første afsnit, skal fortolkes snævert (jf. i denne retning bl.a. dom af 3.10.2000, sag C-303/98, Simap, Sml. I, s. 7963, præmis 34 og 35, og af 12.1.2006, sag C-132/04, Kommissionen mod Spanien, præmis 22). Disse

undtagelser blev nemlig kun vedtaget med det formål at sikre, at de tjenester, der er uundværlige for beskyttelsen af sikkerhed og sundhed samt den offentlige orden i tilfælde af alvorlige omstændigheder af exceptionelt omfang, fungerer tilfredsstillende (dom af 5.10.2004, forenede sager C-397/01 — C-403/01, Pfeiffer m.fl., Sml. I, s. 8835, præmis 55).

20 Da ingen af disse forhold er relevante for en funktionær, der befinder sig i en situation som den, sagsøgeren i hovedsagen befinder sig i, henhører en sådan funktionærs aktiviteter under anvendelsesområdet for direktiv 2003/88.

21 Det bemærkes dernæst, at arbejdstagerbegrebet i artikel 45 TEUF ifølge fast retspraksis er et selvstændigt begreb, som ikke må fortolkes indskrænkende. Enhver person, der udøver en reel og faktisk beskæftigelse, bortset fra beskæftigelse af så ringe omfang, at den fremtræder som et rent marginalt supplement, skal anses for »arbejdstager«. Kendetegnet ved et arbejdsforhold er ifølge denne praksis, at en person i en vis periode præsterer ydelser mod vederlag for en anden og efter dennes anvisninger (jf. bl.a. dom af 3.7.1986, sag 66/85, Lawrie-Blum, Sml. s. 2121, præmis 16 og 17, af 23.3.2004, sag C-138/02, Collins, Sml. I, s. 2703, præmis 26, og af 7.9.2004, sag C-456/02, Trojani, Sml. I, s. 7573, præmis 15).

22 Domstolens præcisering af begrebet »arbejdstager« i artikel 45 TEUF gælder ligeledes for samme begreb i de lovgivningmæssige retsakter, der er nævnt i artikel 288 TEUF (jf. i denne retning dom af 17.7.2008, sag C-94/07, Raccanelli, Sml. I, s. 5939, præmis 27).

23 I denne forbindelse må det konstateres, at forelæggelsesafgørelsen ikke indeholder noget, der kan rejse tvivl om, at arbejdsforholdet mellem Dieter May og dennes arbejdsgiver, AOK, udviser de kendetegn ved et arbejdsforhold, der er anført i denne kendelses præmis 21.

24 Endelig bemærkes, at selv om det allerede fremgår af det ovenfor anførte, at det præjudicielle spørgsmål skal besvares bekræftende, skal det yderligere bemærkes, at Domstolen allerede har fastslået, at det, da der ikke er nogen sondring i undtagelsesbestemmelsen i artikel 45, stk. 4, TEUF for så vidt angår ansættelser inden for den offentlige sektor, er uden interesse, om arbejdstageren er ansat som arbejder, funktionær eller tjenestemand, og endvidere, om ansættelsesforholdet henhører under den offentlige ret eller privatretten. Disse juridiske kriterier er nemlig forskellige, alt efter de nationale retssystemer, og kan følgelig ikke yde et fortolkningsbidrag, som kan opfylde EU-rettens krav (jf. dom af 12.2.1974, sag 152/73, Sotgiu, Sml. s. 153, præmis 5).

25 Endelig skal det for fuldstændighedens skyld bemærkes, at Domstolen udtrykkeligt har fastslået, at en tysk universitetsprofessor er en arbejdstager som omhandlet i artikel 45 TEUF, uanset om han efter national ret har status som tjenestemand (jf. i denne retning kendelse af 10.3.2005, sag C-178/04, Marhold, præmis 19).

26 Henset til samtlige ovenstående bemærkninger, må det konkluderes, at det klart fremgår af Domstolen praksis, at en ansat i et offentligretligt organ såsom sagsøgeren i hovedsagen er en »arbejdstager« i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i artikel 7 i direktiv 2003/88.

27 Det præjudicielle spørgsmål skal derfor besvares med, at artikel 7, stk. 1 og 2, i direktiv 2003/88 skal fortolkes således, at begrebet »arbejdstager« omfatter en person, der er ansat i et offentligretligt organ inden for det sociale sikringsområde, og som bl.a.

med hensyn til retten til årlig betalt ferie er underlagt de bestemmelser, der finder anvendelse på tjenestemænd.

Sagens omkostninger

28 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Femte Afdeling) for ret:

Artikel 7, stk. 1 og 2, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2003/88/EF af 4. november 2003 om visse aspekter i forbindelse med tilrettelæggelse af arbejdstiden skal fortolkes således, at begrebet »arbejdstager« omfatter en person, der er ansat i et offentligretligt organ inden for det sociale sikringsområde, og som bl.a. med hensyn til retten til årlig betalt ferie er underlagt de bestemmelser, der finder anvendelse på tjenestemænd.

Underskrifter